

EUROOPA INIMÕIGUSTE KOHUS

ESIMENE OSAKOND

OTSUS

Kaebus nr 6905/09
Vladimir PARFJONOV *vs.* Eesti

Euroopa Inimõiguste Kohus (esimene osakond), olles 29. jaanuaril 2013 kokku tulnud komiteena, kuhu kuuluvad:

esimees Khanlar Hajiyev,
kohtunikud Julia Laffranque,
Erik Møse,

ja *osakonna sekretäri asetäitja* André Wampach,

võttes arvesse 14. jaanuaril 2009 esitatud kaebust,

võttes arvesse vastustajariigi 6. juulil 2012 EIK-ile esitatud deklaratsiooni, milles palutakse kustutada kaebus kohtuasjade nimistust, ja kaebaja vastust nimetatud deklaratsioonile,

olles pidanud nõu, on teinud järgmise otsuse.

ASJAOLUD JA MENETLUS

Kaebaja Vladimir Parfjonov on 1952. aastal sündinud ja Kohtla-Järvel elav Eesti kodanik.

Eesti Vabariiki (edaspidi „riik”) esindas M. Kuurberg Välisministeeriumist.

Kaebaja kaebas inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi: konventsioon) artikli 6 lõike 1 ja artikli 13 alusel tsiviilmenetluse pikkuse üle. Konventsiooni protokoll nr 1 artiklile 1 tuginedes kaebas ta ka selle üle, et temalt võeti ära tema vara, ning samuti viitas ta konventsiooni artiklile 8.

Riigile oli edastatud kaebuse see osa, mis puudutas ebamõistlikult pikka tsiviilmenetlust ja sellega seotud tõhusaid õiguskaitsevahendeid.

ÕIGUSKÜSIMUSED

Kaebaja kaebas, et tsiviilmenetlus oli ebamõistlikult pikk. Ta tugines konventsiooni artikli 6 lõikele 1 ja artiklile 13.

Pärast seda, kui sõbralikku kokkulepet ei õnnestunud saavutada, teavitas riik EIK-i 6. juuli 2012 kirjaga, et teeb ettepaneku lahendada kaebuse selle osaga tõstatatud küsimus ühepoolse deklaratsiooni alusel. Lisaks palus riik EIK-il kustutada kaebus kohtuasjade

nimistust konventsiooni artikli 37 alusel.

Deklaratsioon oli sõnastatud järgmiselt:

„1. Riik märgib, et jõupingutused käesolevas asjas sõbraliku kokkuleppe saavutamiseks ei ole vilja kandnud.

2. Antud olukorras soovib riik ühepoolse deklaratsiooniga tunnistada, et käesoleva kohtuasja eriliste asjaolude valguses ei vastanud riigisisese menetluse pikkus konventsiooni artikli 6 lõikes 1 nimetatud „mõistliku aja” nõudele ning samuti ei olnud tagatud konventsiooni artiklis 13 nimetatud õigus tõhusale õiguskaitsevahendile.

3. Sellest tulenevalt on riik valmis maksuma kaebaja Vladimir Parfjonovile kokku 2000 eurot (kaks tuhat eurot). Riigi arvates kujutab nimetatud summa kohast ja piisavat hüvitust nimetatud menetluse vaidlustatud pikkuse ja tõhusa õiguskaitsevahendi puudumise eest ning seega ka mõistlikus suuruses summat käesolevas kohtuasjas EIK-i kohtupraktika valguses.

4. Nimetatud summa katab mis tahes varalise ja mittevaralise kahju ning kulud ja kulutused, samuti ei arvata sellest summast maha mis tahes võimalikke makse. Nimetatud summa makstakse kaebaja isiklikule pangakontole kolme kuu jooksul alates kuupäevast, mil teavitatakse EIK-i otsusest vastavalt konventsiooni artikli 37 lõike 1 punktile c. Juhul, kui nimetatud summat ei maksta kolme kuu jooksul, kohustub riik maksuma nimetatud ajavahemiku lõppemisest kuni maksmise päevani lihtviivist määra järgi, mis vastab viivise arvestamise ajal kehtivale Euroopa Keskpanga laenuintressi piirmääradele, suurendatuna kolme protsendipunkti võrra. Nimetatud makse kujutab endast kohtuasja lõplikku lahendamist.

5. Samuti märgib riik seoses tõhusa õiguskaitsevahendiga, et Riigikogu võttis 27. jaanuaril 2011 vastu seaduse, millega muudeti kriminaalmenetluse seadustikku ja tsiviilkohtumenetluse seadustikku, sätestades menetlusosalistele võimaluse taotleda kohtumenetluse kiirendamist. Need sätted kohalduvad ka halduskohtumenetluses. Nimetatud muudatused jõustusid 1. septembril 2011 (vt ka *Raudsepp vs. Eesti*, kaebus nr 54191/07, 8. novembri 2011 otsus, p 34).

6. Lisaks käsitles Riigikohtu üldkogu oma 22. märtsi 2011 otsusega (kohtuasi nr 3-3-1-85-09) ebamõistlikult pika kohtueelse kriminaalmenetlusega tekitatud kahju hüvitamise nõuet. Riigikohus leidis, et olukord, kus riigivastutuse seadus ei sätesta hüvitist ebamõistlikult pika kohtueelse kriminaalmenetlusega tekitatud mittevaralise kahju eest on põhiseadusega vastuolus. Riigikohus tunnistas riigivastutuse seaduse põhiseadusega vastuolus olevaks osas, mis ei näe ette kahju hüvitamist kõne all olevatel asjaoludel, ja mõistis kaebajale rahalise hüvitise (vt ka *Raudsepp vs. Eesti*, kaebus nr 54191/07, 8. novembri 2011 otsus, p 41). Asjaomane uus seaduseelnõu (riigivastutuse seaduse eelnõu) on Riigikogu menetluses. Vahepeal võivad kõik puudutatud isikud taotleda mittevaralise kahju hüvitamist Riigikohtu 22. märtsi 2011 otsuse (ja Riigikohtu 30. detsembri 2008 määruse, kohtuasi nr 3-4-1-12-08, vt *Raudsepp vs. Eesti*, kaebus nr 54191/07, p 36) alusel otse kohtult. Kohtupraktikast leiab juba vastavaid näiteid (nt Tallinna Halduskohtu 8. mai 2012 määrus asjas nr 3-11-1146, kus kaebajale mõisteti 2250 eurot tema kriminaalmenetluse pikkuse eest).

7. Riik tuletab meelde, et vastavalt EIK-i praktikale võib teatud asjaoludel olla kohane kustutada kaebus kohtuasjade nimistust konventsiooni artikli 37 lõike 1 punktist c lähtudes vastustajariigi esitatud ühepoolse deklaratsiooni alusel, isegi kui kaebaja soovib kohtuasja läbivaatamise jätkamist (nt *Õmblus vs. Eesti*, kaebus nr 27669/08, 2. märtsi 2010 otsus, ja *Treial vs. Eesti* (kaebuse kustutamine kohtuasjade nimistust), kaebus nr 42496/05, 18. märtsi 2008 otsus).

8. Samuti tuletatakse meelde, et EIK on pööranud tähelepanu riigi esitatud deklaratsiooni tingimustele ja eelkõige selgele konventsiooni artikli 6 lõike 1 ja artikli 13 rikkumise tunnustamisele ning et EIK on käsitlenud kaebusi seoses isiku õiguse kohtumenetlusele mõistliku aja jooksul väidetava rikkumisega kõne all oleva riigi vastu esitatud kohtuasjades (nt *Õmblus vs. Eesti*, kaebus nr 27669/08, 2. märtsi 2010 otsus, ja *Treial vs. Eesti* (kaebuse kustutamine kohtuasjade nimistust), kaebus nr 42496/05, 18. märtsi 2008 otsus; vt ka *Anastasovska vs. endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik* (657/05), 28. juuni 2011 otsus, ja *Marangos vs. Küpros* (20364/07), 23. septembri 2010 otsus).

9. Eeltoodust tulenevalt ja kooskõlas Interlakeni deklaratsiooni tegevuskava osa D punkti 7 alapunkti a alapunktiga i ning konventsiooni artikli 37 lõike 1 punktiga c avaldab riik arvamust, et käesoleva kohtuasja

asjaolud lubavad EIK-il teha järelduse, et on olemas „muu põhjus”, mille tõttu kaebuse läbivaatamise jätkamine ei ole õigustatud. Riik märgib, et kuna on olemas uued tõhusad riigisisised õiguskaitsevahendid – nii ennetavad kui ka hüvitavad – ebamõistlikult pika menetluse osas, puuduvad üldised põhjused, nagu on määratletud artikli 37 lõike 1 lõpus, mis nõuaksid kohtuasja edasist läbivaatamist nimetatud sätte alusel.

10. Eeltoodust tulenevalt palub riik EIK-il kustutada kaebus kohtuasjade nimistust.”

Kaebaja 22. augusti 2012 kirjast võib aru saada, et ta ei ole rahul ühepoolse deklaratsiooni tingimustega. Ta avaldas, et riik ei olnud reageerinud tema hüvitenõuetele.

EIK tuletab meelde, et konventsiooni artikkel 37 sätestab, et kohus võib kaebuse kohtuasjade nimistust kustutada igas menetlusjärgus, kui asjaolusid arvestades on võimalik teha nimetatud artikli lõike 1 punktis a, b või c sätestatud järeldus. Artikli 37 lõike 1 punkt c võimaldab EIK-il kustutada kaebus kohtuasjade nimistust, kui:

„kohus teeb kindlaks muu põhjuse, mille tõttu kaebuse läbivaatamise jätkamine ei ole õigustatud”.

Samuti tuletab EIK meelde, et teatud asjaoludel võib ta kaebuse kustutada kohtuasjade nimistust artikli 37 lõike 1 punktist c tulenevalt vastustajariigi ühepoolse deklaratsiooni alusel, isegi kui kaebaja soovib kohtuasja läbivaatamise jätkamist.

Seetõttu vaatab EIK deklaratsiooni üksikasjalikult läbi kohtupraktikas, eelkõige kohtuotsuses *Tahsin Acar (Tahsin Acar vs. Türki* [suurkoda], nr 26307/95, p-d 75–77, EIK 2003-VI; *WAZA Spółka z o o vs. Poola* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 11602/02, 26. juuni 2007; ja *Sulwińska vs. Poola* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 28953/03, 18. september 2007) välja toodud põhimõtete valguses.

EIK on mitmes kohtuasjas, sh Eesti vastu algatatud kohtuasjades kujundanud oma praktika kaebuste kohta seoses isiku õiguse kohtumenetlusele mõistliku aja jooksul rikkumisega (vt nt *Frydlander vs. Prantsusmaa* [suurkoda], nr 30979/96, p 43, EIK 2000-VII; *Cocchiarella vs. Itaalia* [suurkoda], nr 64886/01, p-d 69–98, EIK 2006-V; *Treial vs. Eesti*, nr 48129/99, 2. detsember 2003; *Shchiglitsov vs. Eesti*, nr 35062/03, 18. jaanuar 2007; *Saarekallas OÜ vs. Eesti*, nr 11548/04, 8. november 2004; *Missenjov vs. Eesti*, nr 43276/06, 29. jaanuar 2009; ja *Raudsepp vs. Eesti*, nr 54191/07, 8. november 2011).

Võttes arvesse riigi esitatud deklaratsioonis sisalduvate omaksvõttude laadi ja pakutud hüvitise suurust – mis vastab sarnastes kohtuasjades mõistetud summadele –, leiab EIK, et kaebuse läbivaatamise jätkamine ei ole enam õigustatud (artikli 37 lõike 1 punkt c).

Lisaks on EIK eespool toodud kaalutlustest ja eelkõige antud teemal olemasolevast selgest ja ulatuslikust kohtupraktikast tulenevalt nõus, et inimõiguste austamine vastavalt konventsioonis ja selle protokollides määratletule ei nõua EIK-ilt kaebuse läbivaatamise jätkamist (artikli 37 lõike 1 lõpp).

Viimaseks rõhutab EIK, et juhul, kui riik ei täida ühepoolse deklaratsiooni tingimusi, võib kaebuse kohtuasjade nimistus koosõlas konventsiooni artikli 37 lõikega 2 taastada (*Josipović vs. Serbia* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 18369/07, 4. märts 2008).

Seega peaks EIK kustutama kaebuse kohtuasjade nimistust osas, milles see puudutab kaebusi tsiviilmenetluse pikkuse ja sellega seotud tõhusate õiguskaitsevahendite kohta.

Tuginedes konventsiooni protokollile nr 1 artiklile 1 ja konventsiooni artiklile 8, kaebas kaebaja ka selle üle, et temalt võeti ära tema vara.

Võttes arvesse enda käes olevaid tõendeid ja arvestades oma pädevuse ulatust nende väidete läbivaatamisel, ei leia EIK, et materjalidest nähtuks konventsiooni või selle protokollidega tagatud õiguste ja vabaduste rikkumist.

Eeltoodust tulenevalt on kaebuse see osa ilmselgelt põhjendamatu ja tuleb jätta läbi vaatamata vastavalt konventsiooni artikli 35 lõigetele 3 ja 4.

Eeltoodust lähtuvalt kohus ühehäälselt

arvestab vastustajariigi deklaratsioonis esitatud tingimusi konventsiooni artikli 6 lõike 1 ja artikli 13 alusel ning deklaratsioonis nimetatud kohustuste täitmise tagamise viise;

otsustab kustutada kaebuse selle osa kohtuasjade nimistust kooskõlas konventsiooni artikli 37 lõike 1 punktiga c;

tunnistab ülejäänud kaebuse vastuvõetamatuks.

André Wampach
Osakonna sekretäri asetäitja

Khanlar Hajiyev
Esimees